Dohledové zátěžové testy vybraných pojišťoven — 2021

ČNB ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Česká národní banka —— Dohledové zátěžové testy vybraných pojišťoven —— 2021

www.cnb.cz

SHRNUTÍ

Výsledky dohledových zátěžových testů vybraných pojišťoven provedených v roce 2021 potvrdily dostatečnou odolnost sektoru vůči případným nepříznivým šokům. Výsledky prokázaly, že sektor jako celek byl dostatečně kapitálově vybaven, a byl tak schopen absorbovat dopady relativně významných změn rizikových faktorů. Celkový solventnostní poměr za testované pojišťovny se po aplikaci nepříznivých šoků pro tržní a pojistná rizika snížil ze své výchozí úrovně 251 % na 173 % a stále se tak nacházel relativně vysoko nad úrovní regulatorního minima 100 %.

I. ÚVOD

V 1. pololetí 2021 se uskutečnilo další kolo dohledových zátěžových testů vybraných pojišťoven. Cílem těchto testů je vyhodnocení schopnosti pojišťoven absorbovat dopady případného negativního vývoje makroekonomického a finančního prostředí a realizace některých pojistných rizik. Zátěžového testování se zúčastnilo dvacet tuzemských pojišťoven, jejichž tržní podíl dle hrubého předepsaného pojistného činil v roce 2020 99,6 % trhu tuzemských pojišťoven.[1]

V zátěžovém testu byl vyhodnocován vliv změn rizikových parametrů na výchozí hodnotu aktiv a pasiv pojišťovny dle ocenění pro účely Solventnosti II k 31. 12. 2020 a odtud na solventnostní pozici pojišťovny. Klíčovým sledovaným ukazatelem byl tedy solventnostní poměr, tj. poměr použitelného kapitálu k solventnostnímu kapitálovému požadavku (SCR). Stejně jako v předchozích testech nebyl požadován přepočet SCR po realizaci zátěžových scénářů a změna hodnoty aktiv a pasiv měla v testu vliv pouze na výši použitelného kapitálu.

Z tržních rizik byl testován dopad akciového, úrokového, měnového a nemovitostního rizika, dále rizika kreditního rozpětí a poklesu cen státních dluhopisů. V případě neživotních pojistných rizik bylo součástí testu riziko poklesu pojistného (při zachování výše škod a nákladů) u dvou nejvýznamnějších druhů neživotního pojištění pro každou pojišťovnu a riziko katastrofických škod způsobených povodní. V případě životních pojistných rizik byl do zátěžového testu zahrnut šok okamžitého storna 10 % životního portfolia pojišťovny. Pojišťovny mohly využít opatření týkající se dlouhodobých garancí, která vedou ke snížení citlivosti rozvahy na některá tržní rizika. Z těchto opatření byl využit pouze tzv. koeficient volatility[2], který aplikovalo šest testovaných pojišťoven.

II. ZÁTĚŽOVÝ SCÉNÁŘ

Zátěžový scénář vycházel z obdobných předpokladů jako zátěžové testy pojišťoven provedené v minulých letech, zohledňoval však výchozí stav ekonomických podmínek a finančních trhů ke konci roku 2020. Ve scénáři byla předpokládána globálně silně utlumená ekonomická aktivita v důsledku pokračující pandemie koronaviru a přetrvávajících protipandemických opatření. Scénář uvažoval skokově zvýšenou nejistotu na globálních finančních trzích projevující se prudkým nárůstem rizikových prémií a v souladu s tím poklesem cen akcií o 52 % a cen nemovitostí o 9 %. Rozpětí výnosů českých státních dluhopisů a bezrizikové výnosové křivky se rozšířilo o 74 b. b. až 110 b. b. v závislosti na době do splatnosti, jejich ceny tak poklesly o 2,1 % (dluhopisy s dobou do splatnosti do tří let) až 8,5 % (doba do splatnosti nad deset let). S předpokládaným ekonomickým zpomalením oslabila česká koruna oproti euru o 3,2 %. U zahraničních státních dluhopisů a domácích i zahraničních korporátních dluhopisů byla hodnota šoku rozlišena dle splatnosti a ratingu dluhopisu. Pokles cen zahraničních státních dluhopisů se pohyboval mezi 2,4 % (rating AA nebo lepší, splatnost do 3 let) a 19,9 % (rating BB nebo horší, splatnost nad 10 let). Obdobně uvažovaný pokles cen korporátních dluhopisů činil 3,9 % až 33,3 %.

Měnová politika se dle scénáře předpokládala silně uvolněná. V souladu s tím krátký konec bezrizikové korunové výnosové křivky ve scénáři poklesl o 36 b. b. na prakticky nulovou úroveň. Pro splatnosti ve střední části výnosové křivky byl pokles výnosů nejrozsáhlejší (např. o 55 b. b. pro pětiletý výnos), pro delší splatnosti se rozsah poklesu snižoval (např. pokles o 28 b. b. pro desetiletý výnos) v důsledku metody konstrukce bezrizikových výnosových křivek (křivky na dlouhém konci konvergují k pevné hodnotě). V případě zohlednění koeficientu volatility byl uvažován mírný pokles bezrizikových výnosů pro splatnosti dva až pět let (nejvíce o 12 b. b. pro dvouletý výnos), zatímco pro ostatní splatnosti nárůst (např. o 25 b. b. pro desetiletý výnos). Převážný pokles eurových a dolarových bezrizikových výnosů rovněž odrážel předpokládané odložení normalizace zahraničních měnových politik.

---

1 Nezahrnuje pojišťovny působící v České republice prostřednictvím poboček. Při zohlednění poboček by souhrnný tržní podíl pojišťoven zapojených do zátěžového testu činil 92 % českého pojistného trhu.

2 Koeficient volatility představuje navýšení hodnot bezrizikové výnosové křivky použité pro výpočet nejlepšího odhadu závazků z pojištění. Jeho účelem je omezení dopadu přílišných výkyvů hodnoty úrokově citlivých aktiv vyplývajících z jejich tržního ocenění na solventnostní pozici pojišťoven.

V souvislosti s výše popsaným nepříznivým makroekonomickým vývojem byla uvažována reakce klientů pojišťoven, kteří by revidovali své úspory a výdaje včetně výdajů na pojistné. Scénář předpokládal předčasné ukončení smluv životního pojištění představujících 10 % životního portfolia každé pojišťovny.

V případě neživotních pojistných rizik zátěžový scénář zahrnoval pokles zaslouženého pojistného vlivem zvyšující se konkurence. Tento pokles byl aplikován u dvou nejvýznamnějších druhů neživotního pojištění každé pojišťovny při současném zachování stejné výše nákladů jako v roce 2020. Dále byla testována kapitálová vybavenost pojišťoven při opakovaném výskytu povodní.[3]

III. DOPAD ZÁTĚŽOVÉHO SCÉNÁŘE NA SOLVENTNOST POJIŠŤOVACÍHO SEKTORU

Výchozí agregovaný solventnostní poměr dle Solventnosti II dosáhl k 31. 12. 2020 za skupinu testovaných pojišťoven 251 % a oproti výchozí hodnotě předchozího zátěžového testu k 31. 12. 2018 narostl o 32 p. b.[4] Solventnostní kapitálový požadavek činil 43 mld. Kč a byl kryt použitelným kapitálem ve výši 108 mld. Kč.

Po realizaci zátěžového scénáře by poklesl agregátní použitelný kapitál o 39 mld. Kč. Tento dopad by byl zmírněn o vliv daně z příjmu[5] ve výši 6 mld. Kč. Pokles použitelného kapitálu by vedl k poklesu solventnostního poměru o 78 p. b. na 173 %, ten by se tak nacházel stále relativně vysoko nad hranicí solventnostního poměru 100 % (Graf 1). V porovnání s předchozím zátěžovým testem by byl pokles solventnostního poměru o 16 p. b. vyšší zejména z důvodu nárůstu velikosti šoků uvažovaných ve scénáři. Dopad zátěžového scénáře na výši solventnostního poměru byl snížen aplikací koeficientu volatility. Pokud by pojišťovny aplikující koeficient volatility toto opatření nevyužily, poklesl by v zátěžovém scénáři solventnostní poměr za všechny zúčastněné pojišťovny o 84 p. b. na 162 %.

Dopad zátěžového scénáře na solventnostní pozici by byl rozdílný u jednotlivých pojišťoven (Graf 2). Rozdíly v míře dopadu zátěžového testu mezi pojišťovnami by odrážely především charakteristiky pojistného kmene[6], strukturu investičních porfolií, úroveň řízení aktiv a pasiv a rovněž využívání koeficientu volatility. V případě tří pojišťoven by po aplikaci zátěžového scénáře poklesl solventnostní poměr pod hranici 100 %. Jejich souhrnná kapitálová nedostatečnost by v zátěžovém scénáři představovala 116 mil. Kč, tj. 0,3 % celkového dopadu zátěžového scénáře.

Graf 1
Solventnostní poměr v minulém a aktuálním zátěžovém testu
(v %)

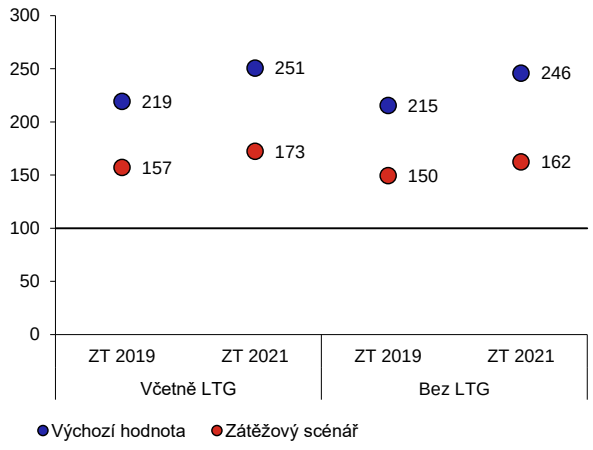

Zdroj: ČNB

Poznámka: ZT = zátěžový test. LTG (long-term guarantee measures) jsou opatření týkající se dlouhodobých garancí. Z nich byl v případě ČR některými pojišťovnami využit koeficient volatility.

Graf 2
Změna solventnostního poměru jednotlivých pojišťoven po aplikaci zátěžového scénáře
(v p. b.)

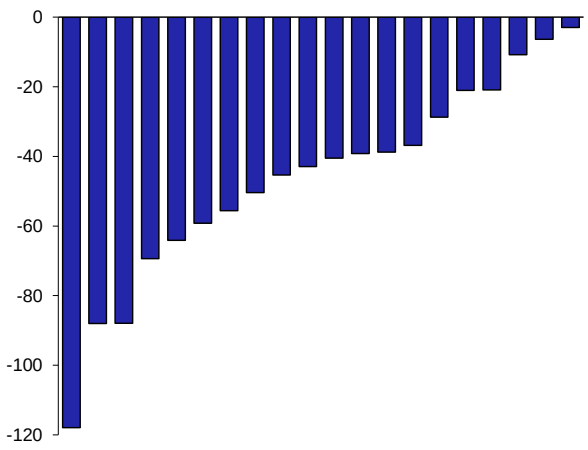

Zdroj: ČNB

3 Předpokládány dvě menší povodně lokálního rozsahu, každá se škodami 2 mld. Kč pro celý český pojistný trh, a jedna povodeň se škodami 20 mld. Kč pro celý český pojistný trh.

4 Agregovaný solventnostní poměr je počítán jako poměr součtu použitelného kapitálu testovaných pojišťoven a součtu jejich kapitálových požadavků.

5 Zhoršení výsledku hospodaření po realizaci zátěžového scénáře by vedlo k poklesu odloženého daňového závazku, případně ke vzniku odložené daňové pohledávky.

6 Např. provozované druhy pojištění, délka pojistných závazků apod.

IV. DOPAD ŠOKŮ PRO JEDNOTLIVÁ RIZIKA

Použitelný kapitál by byl nejvýznamněji zasažen realizací akciového rizika (dopad 19,3 mld. Kč, Graf 3), a to zejména z důvodu navýšení velikosti akciového šoku ve srovnání s minulými zátěžovými testy. Významný by byl také dopad poklesu cen státních dluhopisů (8,6 mld. Kč), který byl ovlivněn agregátně vysokým podílem státních dluhopisů v portfoliu testovaných pojišťoven. Nárůst kreditního rozpětí korporátních dluhopisů by vedl k poklesu použitelného kapitálu o 6,1 mld. Kč. S ohledem na vysokou úroveň zajištění cizoměnových investic pojišťoven a s ohledem na jejich cizoměnové závazky by vedla depreciace koruny k mírnému nárůstu použitelného kapitálu o 0,2 mld. Kč. Z ostatních testovaných rizik by měly největší dopad na snížení použitelného kapitálu riziko pojistného (3,3 mld. Kč) a riziko povodní (3,1 mld. Kč).

Výsledkem aplikovaného scénáře pro úrokové riziko by byl nárůst použitelného kapitálu. Posun bezrizikové korunové výnosové křivky v zátěžovém scénáři směrem dolů by vedl k nárůstu hodnoty úrokově citlivých aktiv (o 4,1 mld. Kč), který by byl kompenzován nárůstem závazků (o 2,2 mld. Kč). Celkový čistý kladný dopad úrokového rizika by tak činil 1,9 mld. Kč. Šest testovaných pojišťoven aplikovalo koeficient volatility, jehož zohlednění by vedlo k nárůstu bezrizikových výnosů použitých pro výpočet nejlepšího odhadu závazků z pojištění jak oproti bezrizikovým výnosům bez koeficientu volatility uvažovaným v zátěžovém scénáři, tak (pro většinu splatností) i výchozím bezrizikovým výnosům s koeficientem volatility. To by mělo za následek agregátní pokles hodnoty závazků o 1,1 mld. Kč. Využití koeficientu volatility by tak zvýšilo kladný dopad scénáře pro úrokové riziko o 3,2 mld. Kč a částečně by kompenzovalo dopad uvažovaného poklesu cen státních a korporátních dluhopisů.

V porovnání s předchozím kolem zátěžového testu by se dopad uvažovaných tržních rizik zvýšil především z důvodu nárůstu velikosti šoků (s výjimkou šoku pro nemovitostní riziko). Ke zvýšení by přispěl i růst objemu investičních portfolií (Graf 4). V případě rizika kreditního rozpětí by byl dopad nárůstu objemu portfolia kompenzován méně rizikovou strukturou portfolia oproti minulému testu. Oproti předchozímu zátěžovému testu by výrazněji poklesl dopad rizika okamžitého storna části portfolia životního pojištění (o 2 mld. Kč), a to především z důvodu odlišné výchozí úrovně bezrizikové výnosové křivky[7] a vlivem změny metodiky týkající se nastavení hranice pojistných smluv při výpočtu pojistných závazků životního pojištění některých pojišťoven. Dopad rizika poklesu pojistného v neživotním pojištění by byl o 0,4 mld. Kč vyšší než v předchozím zátěžovém testu z důvodu růstu předepsaného pojistného. Ačkoliv dopad šoků pro riziko povodní by oproti zátěžovému testu 2019 vzrostl o 0,5 mld. Kč, byl by i nadále relativně méně významný. Test tak potvrdil, že pojišťovny mají sjednány kvalitně strukturované zajistné programy pro katastrofické škody způsobené povodněmi.

Graf 3
Pokles použitelného kapitálu dle jednotlivých uvažovaných rizik

(v mld. Kč)

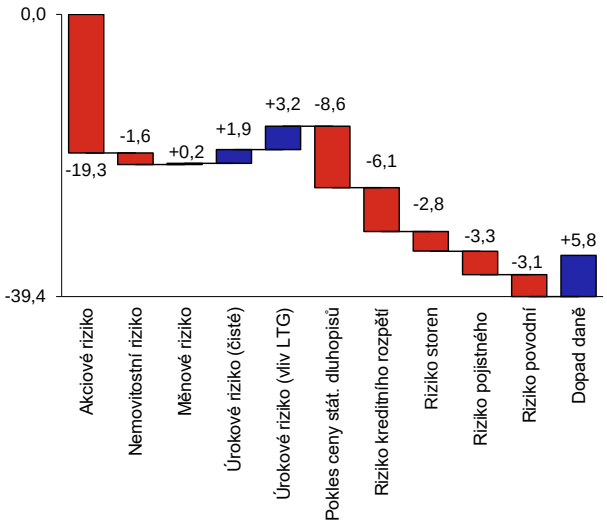

Zdroj: ČNB

Poznámka: LTG (long-term guarantee measures) jsou opatření týkající se dlouhodobých garancí. Z nich byl v případě ČR některými pojišťovnami využit koeficient volatility.

Graf 4
Analýza změny dopadu tržních rizik oproti minulému zátěžovému testu

(absolutní hodnota dopadu v mld. Kč)

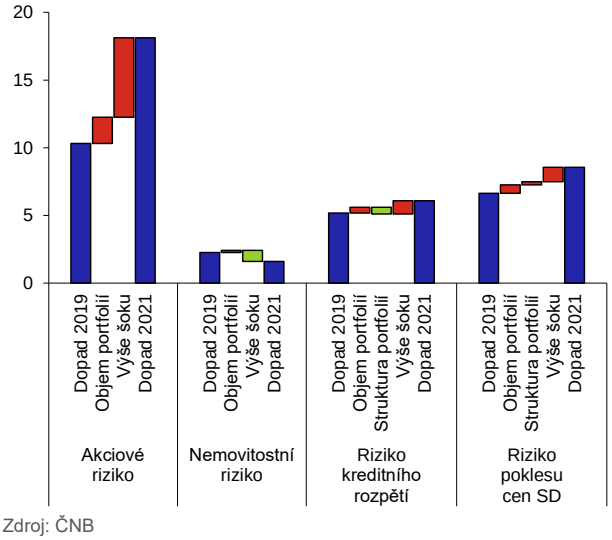

Zdroj: ČNB

Poznámka: SD = státní dluhopisy. Hodnoty zachycují dopad tržních rizik pojišťoven zahrnutých do zátěžového testu v letech 2019 i 2021. Výsledky nezahrnují dopad na aktiva vztažená k produktům, u nichž je nositelem investičního rizika pojistník.

7 Výchozí bezriziková výnosová křivka v letošním dohledovém zátěžovém testu byla na nižší úrovni oproti výchozí bezrizikové výnosové křivce v minulém testu (tj. křivka k 31. 12. 2018). To mělo za následek vyšší hodnotu technických rezerv v letošním testu a tedy i nižší objem očekávaných budoucích zisků tzv. v riziku, o které by pojišťovny vlivem okamžitého storna přišly.

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
www.cnb.cz